

Psykofarmaka som kan påverka nutritionstatus

Biverkningar som anges är mycket vanliga >1/10 eller vanliga >1/100. XX = hög risk Tänk på att högre dos kan ge fler biverkningar. OBS! Läkemedel kan också ge insättningssymtom

Antidepressiva

Grupp	Substans	Varumärke	Vikt-uppgång	Vikt-nedgång	Ökad aptit	Minskad aptit	Munntorrhet/törst	Förhöjt kolesterolvärde	Diabetes Typ 2	Trötthet/Sedering/Utmattning	Högt blodtryck	Illamående/kräkningar	Diarré	Förstoppning	Smakförändring	Övrigt
SNRI	Mirtrazapin	Mirtrazapin	XX		XX		XX			XX		X	X	X		Yrsel, amnesi, sömnsvårigheter, hypotoni, artralgi, myalgi.
SNRI	Venlafaxin	Venlafaxin		X		X	XX			XX	X	XX	X	XX	X	Sömnsvårigheter, yrsel, akatisi, hyperhidros, följ upp och kontrollera kolesterolvärde.
SNRI	Duolexetin	Duolexetin		X		X	XX			X	X	XX	X	X		Dyspepsi, uppblåsthet, yrsel, sömnsvårigheter, hyperhidros, förändrad frekvens eller smärta vid urinering, muskuloskeletal smärta. Om diabetes - hyperglykemi. Följ upp och kontrollera kolesterolvärde.
TCA	Paroxetin	Seroxat, Paroxetin	X			X	X	X		X		XX	X	X		Sömnsvårigheter, yrsel, försämrad koncentration, hyperhidros.
TCA	Amitriptylin	Saroten	XX				XX			X		XX	X	XX	X	Tungödem, yrsel, sömnsvårigheter, uppmärksamhetsstörning, hyperhidros, påverkan på miktions
TCA	Klomipramin	Anafranil, Klomipramin	XX				XX			XX		XX	X	XX	X	Yrsel, talsvårighet, sömnsvårigheter, känsel förändring (ökad/minskad), muskelsvaghet, hyperhidros, suddigt seende, påverkan på miktions
SSRI	Paroxetin	Seroxat	X			X	X	X				XX	X	X		Förändrad glykemisk kontroll hos diabetiker. Sömnsvårigheter, yrsel, koncentrationssvårigheter, muskelsvaghet, hyperhidros.
SSRI	Citalopram	Citalopram		X		X	XX			XX		XX	X	X		Även viktökning och ökad aptit (mindre vanlig biverkning). Dyspepsi, ökad salivering, uppblåsthet. Sömnsvårigheter, känsel förändring (ökad/minskad), migrän, uppmärksamhetsstörning, yrsel, hyperhidros, artralgi, urinförändringar, dysmenorré, muskelsvaghet.
SSRI	Fluoxetin	Fluoxetin, Fontex		X		X	X			XX		XX	XX		X	Dyspepsi, sömnsvårigheter, uppmärksamhetsstörning, yrsel, hyperhidros, artralgi, urinförändringar
SSRI	Escitalopram	Cipralax, Seroplex	X		X	X	X			X		XX	X	X		Vikt-nedgång & smakförändringar står som mindre vanlig biverkning. Känsel förändringar (ökad/minskad), hyperhidros, artralgi, myalgi.
SSRI	Sertralin	Oralin, Zoloft	X		X	X	XX			XX		XX	XX	X	X	Dyspepsi, uppblåsthet, övre luftvägsinfektion, sömnsvårigheter, bruxism, yrsel, uppmärksamhetsstörning, hyperhidros, artralgi
MAO-hämmare	Phenelzine	Nardil, Parnate				X	X				X	X	X	X		Licensläkemedel, finns ej på FASS. Kräver en tyraminlåg diet, annars stiger blodtrycket. Sömnsvårigheter, ont i magen, koordinationssvårigheter, hyperhidros, hyperaktivitet. Biverkningslista från rxlist.com.
NARI	Reboxetin	Edronax				X	XX					XX		XX	X	Yrsel, känsel förändring (ökad/minskad), lågt blodtryck, UVI, urinförändringar, hyperhidros.
NARI	Mianserin	Mianserin								X						Mindre vanlig biverkning är viktökning.

Stämningssstabilisatorer

Grupp	Substans	Varumärke	Vikt-uppgång	Vikt-nedgång	Ökad aptit	Minskad aptit	Munntorrhet/törst	Förhöjda kolesterolvärden	Diabetes Typ 2	Trötthet/Sedering/Utmattning	Högt blodtryck	Illamående/kräkningar	Diarré	Förstoppning	Smakförändring	Övrigt
Antiepileptika	Valproinsyra	Ergenyl, Absenor	X	X	X	X						XX	X			Anemi, förlängd blödningsstid, yrsel, hyponatremi, vid viktökning risk för PCOS, magsmärtor, tandköttproblem, stomatit, förhöjda levervärden, dysmenorré, påverkan på hår och naglar.
Antiepileptika	Lamotrigin	Lamotrigin					X			X		X	X			Yrsel, sömnlöshet, artralgi.
Antiepileptika	Karbaminazepin	Hermolepsin, Tegretol				X	X			X		XX				Hyponatremi, yrsel, dubbelseende, porfyri, ataxi, vitaminbrist, leverpåverkan.
Antiepileptika	Gabapentin	Neurontin	X		X	X	X			XX	X	X	X	X		Tandproblem, dyspepsi, uppblåsthet, ökad infektionskänslighet (lungor, urinvägar, öron), hosta, om diabetes - hyperglykemi, synpåverkan, yrsel, hyperkinesi, amnesi, känselpåverkan (ökad eller minskad), artralgi. Även vanligt med frakturer.
Antipsykotika	Litium	Lithionit	XX				X					X	X			Magont och trötthet vid insättning, renal diabetes insipidus och/eller ökad urinmängd, hypotyreoos, EKG-förändringar, försämrad koncentration, viktmonitorering för att justera dos!

Neuroleptika

Grupp	Substans	Varumärke	Vikt-uppgång	Vikt-nedgång	Ökad aptit	Minskad aptit	Munntorrhet/törst	Förhöjda kolesterolvärden	Diabetes Typ 2	Trötthet/Sedering/Utmattning	Högt blodtryck	Illamående/kräkningar	Diarré	Förstoppning	Smakförändring	Övrigt
Atypiskt	Klozapin	Clozapine, Leponex	X			X	X			XX		X		XX		Ökad salivering, hyperhidros, urinförändringar, förändrade levervärden. Klozapin är en gammaldags medicin som endast används när ingen annan behandling hjälpt.
Atypiskt	Olanzapin	Zyprexa	XX		XX		X	XX	X	X				X		Höjt blodsocker, höjt triglyceridvärde, amenorré, sömnsvårigheter, artralgi, yrsel.
Atypiskt	Quetiapin	Seroquel	XX		X		XX	XX	X			X		X		Dyspepsi, förändrade levervärden, minskat sköldkörtelhormon, yrsel.

Atypiskt	Risperidon	Risperdal	X		X	X	X			XX	X	X	X	X		Faryngolaryngeal smärta, dyspepsi, tandvärk, ökad infektionskänslighet, sömnsvårigheter, yrsel, artralgi, muskelsvaghet.
Atypiskt	Aripiprazol	Abilify	X		X					XX	XX		XX	XX		Okontrollerbara rörelser i bl.a. mun, tunga (tardiv dyskinesi), problem med muskler (dystoni), ökat diastoliskt blodtryck, blodtrycksfall, hicka, dyspepsi, yrsel, sömnsvårigheter, ökad salivering. Okänd frekvens på hypertoni. Påverkan på vikt och aptit med i fallstudier men ej med i biverkningslistan.
Atypiskt	Paliperidon	Invega	X	X	X	X	X			X	XX		X	X	X	Dyspepsi, tandvärk, ökad infektionskänslighet, sömnsvårigheter, amenorré, yrsel, artralgi, muskelsvaghet. Smakförändring står med som mindre vanlig biverkning.
Atypiskt	Ziprasidon	Zeldox					X				X	X	X		X	Muskelstelhet. Minskad aptit samt diarré står med som mindre vanlig biverkning.
Typiskt	Haloperidol	Haldol	X				X						X		X	Sömnsvårigheter, hyperkinesi, yrsel, ökad salivering, förändrade levervärden, urinförändringar. Okänd frekvens på viktneigung.

Medel vid ADHD

Grupp	Substans	Varumärke	Vikt-uppgång	Vikt-nedgång	Ökad aptit	Minskad aptit	Munntorrhet/törst	Förhöjda kolesterolvärden	Diabetes Typ 2	Trötthet/Sedering/Utmattning	Högt blodtryck	Illamående/kräkningar	Diarré	Förstoppning	Smakförändring	Övrigt
Medel vid ADHD	Metylfenidat	Concerta		X		X	X					X	X			Dyspepsi, bruxism. Kan påverka tillväxt vid långvarig användning hos barn.
Medel vid ADHD	Metylfenidat	Ritalin		X		XX	XX					XX	X			Dyspepsi, tandvärk, bruxism. Kan påverka tillväxt vid långvarig användning hos barn.
Medel vid ADHD	Metylfenidat	Equasym		X		X	X					X	X			Kan påverka tillväxt vid långvarig användning hos barn.
Medel vid ADHD	Metylfenidat	Medikinet		X		X	X					X	X			Dyspepsi, tandvärk, bruxism. Magsmärta kan lindras vid samtidigt födointag. Kan påverka tillväxt vid långvarig användning hos barn.

Lugnande

Grupp	Substans	Varumärke	Vikt-uppgång	Vikt-nedgång	Ökad aptit	Minskad aptit	Munntorrhet/törst	Förhöjda kolesterolvärden	Diabetes Typ 2	Trötthet/Sedering/Utmattning	Högt blodtryck	Illamående/kräkningar	Diarré	Förstoppning	Smakförändring	Övrigt
Fentiazinderivat	Prometazin	Lergigan					X			X						Förstoppning står med som mindre vanlig biverkning.
Fentiazinderivat	Propiomazin	Propavan								X						
Fentiazinderivat	Alimemazin	Theralen, Alimemazin					X			X						Nästappa. Förstoppning står med som mindre vanlig biverkning.

SNRI = Icke-selektiva monoaminåterupptagshämmare. Tillhör den äldre generationens antidepressiva.
TCA = Tricykliska antidepressiva / Icke-selektiva monoaminåterupptagshämmare
SSRI = Selektiva serotoninåterupptagshämmare
MAO-hämmare = Hämmare av den MAO-form som bryter ner serotonin och noradrenalin. Finns ej i FASS. Förskrivs endast på licens.
NARI = Selektiva noradrenalinåterupptagshämmare
Neuroleptika - både typisk och atypisk blockerar frisättning av dopamin och kan vid **hög dos ge parkinsonlika symptom**.

Källor: FASS.se (Läkemedelsindustriföreningens Service AB, LIF), Läkemedelsverket och rxlist.com.

Senast uppdaterad 2023-02-01